СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 249. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 20-го грудня 1946. No. 249. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, December 20, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ДОБРОБУТ НАЦІЇ ЗАЛЕЖНИЙ ВІД ПРАЦІ КОЖНОЇ ЛЮДИНИ — ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН

Заповіджений звіт Комісії Економічних Дорадників президента Трумана, оприлюднений ним самим вчасі пресової конференції в середу 18 грудня, передбачує добробут нації в 1947 році, коли кожний буде пильнувати своєї роботи. Коли президента запиталися, чи це треба розуміти, що він є проти страйків, президент сказав: „Ніхто не хоче страйків". Звіт написаний дорадниками, між якими є: д-р Едвин Дж. Норс, Леон Кейсерлінг і Джан Д. Кларк. Вони всі є визначними економістами, а належать до комісії Економічних Дорадників на підставі закона про зайняття з 1946 р. Оцей звіт буде підставою для президентового послання про стан нації, яке він має предложити новому конгресові 3 січня 1947 р.

ОДНА ЮНІЯ ЗА ОБМЕЖЕННЯ СТРАЙКІВ.

Чарлз Дж. Мекговен, голова братства кітлярів, приналежного до Американської Федерації Праці, вийшов зі заявою, що він стане до помочі конгресові при укладанні закона для обмеження страйків до мінімума. Мекговен це перший юнійний провідник, що відважився піти проти загального напрямку серед робітничих організацій. Свій погляд висловив він у статті, поміщеній в органі братства за місяць грудень. Його юнія має контракти з 5,000 підприємцями, головно будівничими кораблів.

ЗА СТВОРЕННЯ СПІЛЬНОГО СТРАЙКОВОГО ФОНДУ.

Екзекутивні урядники юнії автомобілевих робітників, приналежної до СІО, в...д...ів до братств залізничників, до Американської Федерації Праці і до ... Промислових Організацій (СІО), щоб створити один спільний страйковий фонд і тоді щойно повести кампанію за поновну підвишку робітничих платень. При цій нагоді урядники юнії заявилися проти змін в дотеперішніх законах, які могли б вийти на некористь робітництва.

Юнія сталевих робітників на своїй нараді в Питсбургу оприлюднила, що в новім контракті буде домагатися підвишки платні, окремої платні за час втрачений на доїзд до праці на подвірю фабрики („від брами до брами"), окремої винагороди за працю в суботу й неділю, платні за деякі свята і більших користей зі суспільного обезпечення.

ДАЛЬШІ ЗАЯВИ В СПРАВІ КАНДИДАТУРИ.

Тамес Е. Дюї, губернатор стейту Ню Йорк, після конференції в Олбені з конгресменами зо свого стейту, оприлюднив свої погляди на політику краю. Коли його запитали, чи він готов оголосити заяву в справі кандидатури, він відповів, що ще ні. — Бувший голова Краєвого Демократичного Комітету Джеймс А. Фарлі заявив, що Демократична Партія має добру нагоду до боротьби при найближчих президентських виборах, одначе потребує енергійного проводу і нової крови. Про себе сказав Фарлі, що він не думає повертатися до проводу в партії. — Коли вчасі пресової конференції у Вашингтоні запитали президента Трумана, чи він є кандидатом на 1948 рік, він відповів: „нема заміток".

Берт Ендрус, кореспондент щоденника Ню Йорк Геральд Трибюн, твердить, що коло през Трумана створився вже кружок людей, які наперед передумують стратегію, як приготовити поновну кандидатуру Трумана. Відповідь президента вчасі пресової конференції, подану з усмішкою, вважають за заповідь його кандидатури.

РАДІО АПАРАТ БЕЗ ЛАМПОК І БЕЗ ЕЛЕКТРИКИ.

Винахідники з університету Джана Гопкінса в Балтимор, Мд., оприлюднюють припадковий винахід нового радія без лампок і без електрики. Повітряні промені буде діставати апарат при помочі малесеньких бляшок, величини шпильки. Одначе ці бляшки мусять бути охолоджені до 435 ступнів Френгайта понижче зера. Доки не найдуть дешевшого способу охолоджування бляшок, цей винахід не можна загально поширити.

НОВИЙ РЕКОРД ШВИДКОСТИ РАКЕТИ.

При досвідних вистрілах ракети з металевими кружками на пустелі Нового Мексика осягнено новий рекорд у швидкості. Ракета долетіла до висоти 114 миль зо швидкістю 3,716 миль на годину. З такою швидкістю ракета може облетіти земний глоб впродовж вісім годин. Спроби нових вистрілів роблено з німецької ракети V-2, що її привезли після війни в Америку. Металеві кружків, пущених з ракети з метою, щоб вони вилетіли понад атмоферу землі й могли відбивати дорогу постійно довкруги глобу, не можна було схопити на ніякий фотографічний апарат, отже не відомо, що з ними сталося.

Президент дораджує Китаєві покінчити домашню війну

Президент Труман оприлюднив довгу заяву в справі американської політики супроти Китаю, а в ній сказав, що Китай мусить покінчити домашню війну. Коли це станеться, тоді Америка буде дальше помагати при економічній відбудові Китаю і буде шанувати його повну суверенність. Вчасі пресової конференції заявив президент, що генерал Джордж Маршал, якого він вислав до Китаю, останеться там аж до вияснення положення. Президент ще раз підчеркнув, що Амер... а підтримує уряд ген. Чіянг-Кай-Шека.

СТИМСОН ОДОБРЮЄ ПРИСУД У НІРНБЕРГУ.

У місячнім журналі „Форен Аферс" („Закордонні Справи") бувший секретар Генрі Л. Стимсон помістив довшу статтю з одобренням присуду над німецькими націстами. Він пише, що „міжнародне право це не є книга авторитетних кодексів та статутів; це ступневий вислів морального осуду цивілізованого світа, відповідно до поодиноких випадків.

АРМІЯ НЕ ВИСТАЧАЛЬНА НА ВИПАДОК АТОМОВОЇ ВІЙНИ.

Воєнний департамент приготовляє далекосяглі закони для оборони краю на випадок найближчої війни. Високі урядовці твердять, що коли б так тепер вибухла війна, то Злучені Держави програли б її. Новітня війна буде ведена цими засобами, які вже тепер звісні, а це атомовою бомбою, ракетами, роботами, радіоактивними газами й смертоносними бацилями. Загалом новітня війна стане маревом, яке поразить не лише вояків, але й цивільне населення. Теперішня американська армія невистачальна на оборону проти такої війни, тому треба перебудувати її на нових підставах і придумати способи врятування краю від загибелі.

Американсько-советські дебати на тему вета в атомовій справі

Попереджуючи офіціяльні дебати Комісії Атомової Енергії, які мають відбутися в пятницю, 20-го грудня, представники Злучених Держав і Советського Союзу відбули на цю тему „приватну" дискусію. Америка домагається знесення права вета в справі покарання тих, які нарушили б постанови О.Д., згл. Ради Безпеки щодо контролі атомової енергії; Советський Союз обстоює думку, що право вета треба задержати, бо його знесення було б нарушенням чартеру Обєднаних Держав. На „приватних" нарадах в цій справі дня 18-го грудня советський представник дальше обороняв цеї точки зору, додаючи, що в резолюції Загального Зібрання О.Д. про світову контролю озброєння не має згадки про право вета. З дебат виходило б, що советським представникам залежить насамперед на тому, щоби якнайдальше відложити речинець вирішення цеї справи, правдоподібно тому, бо вони ще не мають відповіді ...

ПІДГОТОВЧА КОМІСІЯ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ СКИТАЛЬНИКІВ.

Після прийняття Загальним Зібранням О.Д. статуту і резолюції в справі створення Міжнародної Організації для Скитальників (ІРО), вже ніщо не стоїть на перешкоді, щоб таку організацію створити. Але тому, що членство в ІРО є добровільне, а не обовязкове, її остаточне оформлення може ще забрати деякий час. Насамперед плянується створити окрему Підготовчу Комісію ІРО, що мала б вже повстати в найближчому часі. До створення такої Комісії потрібно, аби статут ІРО підписали щонайменше вісім членів. Досі підписали його: Злучені Держави, Канада, Домінікальська Республика, Гватемала, Франція, Гондурас і Филипіни. Дня 19-го грудня повинні були підписати його дальших вісім держав. Крім прийняття статуту ІРО Загальним Зібранням О.Д. та підпису представників поодиноких держав, статут ІРО вимагає ще ратифікації урядами тих країн, які його підписали. Проте, як під статутом вже буде вісім підписів, генеральний секретар О.Д. Тригва Лі матиме вільну руку скликати перше засідання Підготовчої Комісії ІРО, яке відбудеться, правдоподібно, в Парижі, або Женеві. В загальному вважається, що ІРО зможе розпочати свою нормальну працю вже в передбаченому часі перед 30. червня 1947.

ІРАНСЬКА НАФТА, АЗЕРБЕЙДЖАНСЬКА АВТОНОМІЯ І СОВЕТСЬКИЙ ІНТЕРЕС.

З Тегерану повідомили про можливість нового договору між Іраном і Советським Союзом, на підставі якого Совети дістали б відповідні нафтові концесії в Ірані. Пропозицію цього договору має ще апробувати іранський парлямент і тоді вже зможуть початися подрібні переговори. В пресових коментарах до цеї вістки звязується советсько-іранські нафтові переговори з останніми подіями в Азербейджані та недвозначно натякається на це, що Советський Союз продав за відповідну кількість літрів нафти азербейджанську „автономію", яку свого часу за його допомогою створено.

НІМЦІ В СОВЕТСЬКІЙ ЗОНІ СІЯТИМУТЬ ЗБІЖЖЯ НА ЦВИНТАРАХ.

З Берліна повідомляють, що місцеві управління пятьох німецьких місцевостей в советській окупаційній зоні, іменно в Аннаберг, Бад Ляузіґк, Міттляйде Рохліц і Бухенгольц, постановили заорати свої цвинтарі та використати площу для сільського господарства. Звертається увагу, що всякі рішення місцевих німецьких властей в советській зоні видається як не за ініціятивою то за згодою советських окупаційних властей і вони відповідають загальній советській окупаційній політиці.

ПРОБА З РАКЕТОВИМ ЛІТАКОМ УДАЧНА!—Перед нами армейський ракетовий літак, що піднявся вгору в Мюрок Армі Бейз, в Каліфорнії. Це є перша така проба. Кажуть, що вона вповні удачна. Літак летів з скорістю 550 мильна годину. Підняв цей ракетовий літак бомбер B-29.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ СЛІДСТВА НА БАЛКАНАХ

На засіданні Ради Безпеки О. Д. дня 18-го грудня американський представник Гершел В. Джансон домагався міжнародного прослідження положення і подій на Балканах, у звязку зі зажаленням грецького уряду проти Альбанії, Югославії і Болгарії за піддержку грецьким партисанам. Г. В. Джансон поставив пропозицію відложити рішення Ради Безпеки в цій справі, аж доки відповідна комісія не провірить положення на кордонах згаданих балканських країн. Згідно з американською пропозицією, комісія, зложена з представників Чотирьох Потуг та Бразилії і Польщі мала б право перевести відповідне слідство, поробити допити між представниками урядів і приватних осіб в цих чотирьох країнах і опісля предложити звіт Раді Безпеки. Велика Британія, Бразилія і Австралія пообіцяли піддержати американську пропозицію. Советський представник А. Громико не висловив своєї думки.

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТУ В АНГЛІЇ.

Англійський парлямент після трьох днів дебат ухвалив дня 18-го грудня в другому читанні урядовий проєкт про націоналізацію трaспорту. Проєкт принято більшістю 326 голосів проти 204. Підчас дебат на цю тему провідник опозиції в парламенті Винстон Чорчил та його заступник Ентоні Іден гостро критикували дотеперішню націоналізаційну політику лейбуристського уряду.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК В НЕАПОЛІ.

В Неаполі, Італія, почався генеральний страйк, що цілком спаралізував публичне життя міста. Страйкарі не допускають до видавання газет, заявляючи, що ці „не виявляють волі народу", опанували теж радіовисильню, через яку передають тепер тільки інструкції щодо страйку ... магазини з харчами. Досі в Неаполі ще не прийшло до більших заворушень, бо страйкуючі зорганізували окремі відділи, які вдержують порядок. Натомість до деяких неспокоїв прийшло в бідних районах Риму, де жінки на базарах демонстрували проти високих цін на харчі. Уряд відбуває наради.

АКЦІЯ ВАРШАВСЬКОГО УРЯДУ ПРОТИ ГЕН. АНДЕРСА.

З Варшави повідомляють, що польський уряд показав представникам закордонної преси фотокопії нібито зловлених документів, які мали б доказувати, що ген. Андерс є керівником польського повстанського руху, що поважно загрожує теперішньому польському урядові. В імені польського уряду говорив ген. Грош та заявив, що ще більше подібних „доказів" були предложені британському урядові разом з офіціяльною протестаційною нотою. Показані закордонним кореспондентам „документи" складалися з двох наказів, підписаних ген. Андерсом, та які відносилися до назначення полк. Ржеплецького комендантом польського підпілля, до спротиву проти совєтизації Польщі і до „ліквідації небезпечних осіб".

НЕ ВИКОНУЮТЬ ПЯТИРІЧКИ.

В советській пресі в останніх днях знова появилися нарікання, що робітники в індустрії не виконують назначеного їм пятирічного плану, а місцеві партійні й адміністраційні власті та директори фабрик і копалень цим не турбуються. „Правда" з 18-го грудня прецизує свою атаку до заводу ім. Кірова в Челябінську.

ПАПА ВИГОЛОСИТЬ ПРОМОВУ.

Ватиканський орган „Осерваторе Романо" з 18-го грудня офіціяльно повідомив, що на Свят-Вечір дня 24. грудня Папа виголосить промову перед кардинальською колегією та духовенством Риму. Ватиканське радіо передаватиме промову для всього світу.

АКЦІЯ БРИТАНСЬКИХ ДИПЛОМАТІВ В ЕСПАНІЇ.

З авторитетного урядового джерела в Лондоні повідомляють, що британські дипломати в Мадриді зустрілися з представниками різних опозиційних політичних груп та розглядають можливості створення коаліційного уряду, на випадок повалення, чи уступлення ген. Франка. З Вашингтону при цій нагоді стверджують, що американський уряд уважає справу ген. Франка виключно справою еспанського народу і в жодному разі не буде до неї вмішуватись.

КІНЕЦЬ АЗЕРБЕЙДЖАНСЬКОЇ "АВТОНОМІЇ".

Іранський премієр повідомив, що зайняття провінції Азербейджану урядовими військами належить вважати теж за кінець створеної там при допомозі Советського Союзу „автономії". З приходом урядових військ до Азербейджану виявилося, що місцеве населення було наскрізь ворожо наставлене до комуністичної „автономії"; перед советським консулятом в Табрізі треба було поставити окрему сторожу.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597–7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВОЛЕС РЕДАКТОРОМ

Автор промови про „Століття звичайної людини", права рука бувшого президента Рузвелта та недавній секретар торгівлі, Генрі А. Волес, став тепер редактором тижневика „Ню Ріпоблик". Цей тижневик називає себе „прогресивним". Одначе його поступовість виявлялась і виявляється найвиразніше тоді, коли іде про вибілювання Советів. Ледви чи буде інакше, як новою інспірацією журналу став Генрі Волес. Проте з осудом треба виждати, а покищо обмежитись до цього, що новий редактор заповідає. Мимоходом кажучи, нового редактора, так добре відомого американському загалові з цілої адміністрації Рузвелта, як і з недавнього драматичного звільнення його з уряду, представляється у журналі як „скромну" людину. Та не зважаючи на цю „скромність" поміщено статтю про його велич, а крім цього і його портрет на цілу сторону, та ще й „робітничі" оголошення на цілу сторону, що заповідають, яка то велика особа буде тепер цей журнал редагувати. Згадуємо за це, бо це є таке характеристичне для многих „лівих поступовців", що часто прикидаються перед людьми дуже скромними . . .

Волес пише у своїй першій статті п. н. „Варстати праці, мир, свобода", що він хоче організувати сили „поступової Америки", бо поступова Америка є надією кожного американця і надією світа. Поступовці, каже Волес, є спадкоємцями „найбільшої американської традиції, себто традиції Рузвелта", яку тепер треба оживити. Іншими словами, треба поступовцям працювати в напрямі „Ню Діл", який американський нарід остаточно відкинув, а якого одним з перших ініціяторів при Рузвелті був сам Генрі А. Волес. Знов, коли хто коли думав, що „ліберальна традиція" в Америці сягає часів Джеферсона, Пейна, чи Линколна, то хай тепер за це забуде, бо вона датується від цього часу, як „скромний" Волес вступив в 1933 році до кабінету Френклина Д. Рузвелта. Все інше, каже Волес, це тільки „долярова традиція", монополі, трости, себто реакція, яка здобуває голоси в Америці в такому часі, коли „прогресивні" є на переді в Европі.

Волес прийшов був тоді до влади в Америці, коли міліони невинних людей гинули в Советах з політичних причин. Він гарячо обороняв советську владу, ніби нічо не знаючи про терор і голод. Видно, що правда до нього не доходила. Тепер одначе заповідає, що найважніша й найцінніша свобода це свобода пізнати правду, але звичайна людина на 90% цеї правди не дізнається, бо вісти, які їй подають, є призбирані й уложені „реакціонерами, або марксистами". Тому тепер він є у відношенні між Злученими Державами і Советами за свобідну виміну інформацій і право цілком свобідно їх обговорювати.

Волес закінчив статтю тим, що поступова Америка обєднає світ, а реакційна його поділить, та що його приятелями є всі правдиві демократи,

Американська преса, повитавши Волеса як редактора, повелась з ним по джентельменськи, пишучи: Дайте нагоду людині показати ще й на цім становищі, що вміє! Отже пождім.

АЛЬКОГОЛЬ І ДИТИНА

Піякита стає в Америці великою суспільною недугою. Статистика виказує, що публичне здоровля є далі загрожене туберкулою і раком, а на третьому місці — алькоголізмом.

Коли іде про загрозу з піяцтва, то загальне переконання таке, що вона з кожним роком стає грізнішою і буде нею ще далі. Та особливо грізне у цій проблемі те, що постійно росте число алькоголіків між цею молоддю, що не дійшла ще до 18-го року життя. Іншими словами можемо говорити вже про це, що запиваються уже й діти.

Це не є ніякий здогад. Це виказує уже наукова лікарська статистика. Це теж стверджене у сотнях статтей найповажніших журналів, що займаються того роду суспільними проблемами.

Яка ж причина, що є таке поважне число дітей в Америці, що мають по 14, 15, чи 16 років, а вже є налоговими піяками?

На це питання можна знайти багато відповідей, але всі вони зводяться до одного: Алькоголіком стає дитина таки у своїй власній хаті, таки через недогляд чи легковажне поведення самих родичів, батька і матері, чи одного з них.

Тяжко на перший погляд повірити, щоб через те, що як десь часом батько чи матір дадуть малій дитині „ликнути" трохи віски чи пива, воно може доводити до цього, що дитина стає потім алькоголіком. Батьки роблять це нераз більше з жартобливости, навіть не застановляючись, чому дитина, що була перед хвилиною вередлива, „ликнувши" трохи алькоголю, несподівано задовольняється, усміхається, та ще сама хапає за чарку чи склянку. Вони вправді десь читали, що в Америці є 3,500,000 налогових піяків, та що 750,000 хронічних алькоголіків зачинали пити будучи малими дітьми, але це, як це звичайно буває в подібних випадках, не відноситься до „їхньої" дитини. Вона „інакша" і це не можливе, щоб таке могло статись теж із їхньою дитиною.

Тому саме, що є багато людей, що так думають, маємо з кожним роком щораз більше число дітей-піяків, що заповняють санаторії чи ждальні лікарів-психіятрів. А замітне тут ще й таке, що тими дітьми-піяками стають у більшому числі діти багатих родичів і просвічених та „ліберальних", ніж бідних і тих, що держать дітей по „старосвітськи", але огортають їх любовю і теплою атмосферою рідного огнища. Це останнє є дуже важне, бо багатії звичайно дають дітям усякий можливий люксус, але не дають материнської чи батьківської теплоти і так виховані діти шукають часто тої „теплоти" в алькоголю.

Отже так є, що статистика виказує, що 70% алькоголіків призналось, що вони стали запитатись, не дійшовши навіть до 18 року життя. Заки дійшли до зрілого віку вони вже були налоговими піяками. Зачалося завжди від цього, що давали їм батьки „трошечки ликнути". Потім дитина, як уже підросла і сама могла знайти, де є захований алькоголь, то вже сама „ликала", особливо, як чулась самітною і опущеною, як не було біля неї материнського серця чи батьківського лагідного слова.

Ось такі слова осторогі підносять лікарі - психіятри, що лікують молодь, що впала жертвою хронічного алькоголізму.

ШКІЛЬНИЦТВО В УКРАЇНІ

Московська „Учітельская Ґазета" з 16-го листопада друкує на першій сторінці велику власну кореспонденцію з Києва про шкільництво в Україні, зглядно про рішення Центрального Комітету комуністичної партії в Україні про „Заходи для дальшого поліпшення роботи шкіл Української РСР". В кореспонденції насамперед стверджується, що „партійні і советські організації України, виконуючи рішення партії і уряду про школу, добились значних успіхів в організації і закріпленні початкових, сьомирічних і середніх шкіл". В минулому шкільному році мало існувати в Україні 28,703 шкіл зі загальною кількістю „5,659,3 тисячі" (так подано в оригіналі) у ч н і в. Теж постачання шкіл книжками і письмовим приладдям мало поліпшитися. Проте, ЦК КП(б)У ствердив цілий ряд „недостатків, характерних для роботи значної частини шкіл".

Виходило б, що ці недостатки є далеко більші, чим досягнення, хоча і дещо іншого характеру. В дописі пишеться дослівно: „В ряді районів республики незадовольняючо виконується закон про навчання. Наука в школі не дає достаточного обему загальноосвітного знання. Навчання дуже часто відбувається аполітично, формально, без відповідного догляду, слабо використовується практичні роботи в лабораторіях й екскурзії. Навчання зводиться до простого передавання фактів без потрібної аналізи та марксистського насвітлення..."

На цьому закиди комуністичної партії проти шкільництва, головно учителів та шкільних властей, далеко не кінчаться. Виходило б, що учителі виконують свою роботу цілком автоматично, без інтересу для науки і учнів. В школах майже цілком зліквідовано учнівські організації. Учителям самим закидується брак відповідної марксистсько-політичної „освіти" і їх найбільшим прогріхом є аполітичність в навчанні. Закиди проти учителів поширюється дальше на вищі шкільні власті аж до міністерства освіти включно. Виходить, що видавані міністерством та залежними від нього організаціями, шкільні підручники є однаково незадовольняючі формою, як і змістом. У висліді „ЦК КП(б)У зобовязав міністерство освіти та обласні відділи народного обрaзування рішучо поліпшити якість навчання і виховання учнів, викинути з навчально-педагогічного процесу елементи аполітичності, безідейності та все, що викликує формалізм в знаннях дітей і встановити строгу і систематичну контролю за роботою шкіл".

Партія зобовязує міністерство до цілого ряду дальших заходів, завжди підкреслюючи, що „окрему увагу треба звертати на систематичне підвищення ідейно-політичного рівня та научних і методичних кваліфікацій учителів, в першу чергу викладачів історії, конституції, мови, літератури і географії". Винесено цілий ряд рішень, яким зобовязується учителів і шкільні власті до найбільшої уваги, щоб в школу не протаскувались антисоветські елементи з одного боку, та щоб забезпечити перед нею дітей відповідною „зброєю марксистського знання".

Шкільництво в Україні завжди було большевицькою „Ахілевою пятою", бо щоб зберегти дітей від „котрреволюції", „націоналізму" і тим подібних „буржуазних пересудів", було б треба викинути з шкільних підручників Шевченка, Франка, Лесю Українку і взагалі всіх українських клясиків. Дальші клопоти є з Шевченковою „хахлацькою" мовою, що з свого боку може довести до відчуження „мов двох братніх народів", російського і українського. Ще гірше мається справа з історією та ґеографією. Це не легка справа вмовити в дитину, що ввесь український народ протягом сторіч боровся тільки проти царів та що його всіляко гнобили тільки царі, а не „братній" російський народ. Те саме з ґеоґрафією, з конституцією і з усім іншим.

Доля українця - учителя в Советській Україні справді незавидна. Останні рішення комуністичної партії виказують цілком ясно, що український народ не занедбує своєї визвольної боротьби і в цій важливій ділянці, незважаючи на всю криваву большевицьку „пильність" під цим оглядом.

Чому Совети поступились?

Браття Алсопи, яких синдиковані виводи появляються доволі часто у різних газетах, оприлюднили тому кілька днів вістку про приватну розмову секретаря стейту Д ж е й м с а Бирнса з советським міністром закордонних відносин Вячеславом Молотовом. Це мало бути дня 24. листопада.

„Після привитання гостя Бирнс — це можна тепер ствердити — дав вислів своїм почуванням з повним спокоєм, але з цілковитою отвертістю" — так характеризують браття Алсопи поведінку Бирнса супроти Молотова вчасі розмови. По цій розмові наступила цілковита несподіванка в поведінці Советів на нарадах Обєднаних Держав і на конфенції Чотирьох Потуг.

Звісно, що тоді Бирнс сказав Молотову, що Америка заключить мир на власну руку і не буде ждати на згоду Советів.

Згадана розмова і її наслідки є підставою всіх дальших міркувань про мир. Так, напр. Джордж Ф. Еліот військовий критик щоденника Ню Йорк Геральд Трибюн, містить у згаданій газеті статтю з наголовком: „Російські концепції дають Злученим Державам нагоду вказати дорогу до мира". Оцей наголовок самий уже є вказівкою, що має на думці автор. Він згадує про зміну становища советських делегатів при кінці нарад Асамблеї Обєднаних Держав, а опісля питається: „А що дальше?"

У відповід Еліот пише таке: „Я не можу передати змісту всіх думок, які висловлювали передо мною вчасі останніх днів в обох зібраннях (Асамблеї і Чотирьох Потуг). Одначе я вам перекажу те, що пророкував один дуже мудрий і зрівноважений чоловік. Хоч його пророцтва можуть бути дивні, одначе вони опираються на справжніх доказах і я ніяк не міг найти аргументів, які могли б їх опрокинути".

Покликавшись на таке рішуче свідоцтво знавця, Еліот каже, що в році 1947 Совети зроблять таке: 1. цілковито заберуть свої війська з Австрії, а за тим мусять теж забрати війська з Угорщини, Болгарії, Румунії й Польщі; 2. після того вони мусять зменшити свою окупаційну армію в Німеччині; 3. погодитися з іншими окупаційними державами на обєднану адміністрацію для Німеччини; 4. погодитися на будучий стан Дарданелів з виключенням советської військової контролі над проливом; 5. відписатися від свого заінтересування в Середземнім морі і від справ Середнього Сходу.

Значить Совети мають зрезигнувати із усіх посягань, які вони так бундючно виставляли в Парижі! Коли те все станеться, то тоді справді світ матиме підставу надіятися на загальний мир і забезпеку світа. Ствердивши таке, ставить Еліот питання: Чому то Совети зробили такий подарунок державам Заходу?

На це відповідає автор здогадом:

Совети, натрапили в Европі і в Середземнім Заході на значний опір, який не дозволяє їм на дальшу експанзію. Цей опір не лише не меншає, але ще й росте. Коли так, то це може викликати війну проти Росії. Коли б прийшло до війни. Совети не мають виглядів її виграти і тому згодилися на обмеження зброєнь, на контролю атомової сили, і на все інше, що з тим злучене.

Саме такий стан теперішньої Росії дає світови надію, що може прийти замирення, твердить Еліот. Не тому, що Росія хоче замирення, але тому, що вона не має іншого виходу. Коли Америка й інші держави зжиються з Советами і переконають їх, що такий стан дає їм більше виглядів на забезпеку, ніж в мирнім стані вони будуть мати більші вигляди на збереження свого існування ніж у безупинній війні з цілим світом. Це мабуть мав на думці й Ернст Бевин, британський міністер закордонних справ, кажучи, що мабуть справді „сходить сонце мира".

ДОБРОДІЇ ЛЮДСТВА

Люди, це найбільш невдачні сотворіння на світі. Так, щонайменше, виходило б зі советської філософії, чи — як кажуть — з вчення Маркса-Енгельса - Леніна-Сталіна, головно того останнього. Вистачить переглянути сторінки советської преси. Там, вправді, не так виразно пишеться про людську невдячність, як насамперед про ті добродійства, якими большевики ущасливлюють людство, але це на одне виходить. Кілька яскравих прикладів з давнішої і новішої історії мусять кожного про це переконати. Зачнемо з кінця:

Сесія Загального Зібрання О. Д. в Ню Йорку закінчилася в цьому році важливою резолюцією в справі роззброєння. Советська преса пише, що це велика заслуга советських дипломатичних представників, бо вони після довшого спротиву вкінці на таку резолюцію погодилися. А могли не погодитися.

Рада міністрів закордонних справ Чотирьох Потуг закінчила теж свої наради в справі мирових договорів з бувшими сателітами Гітлера. В справі тих договорів було чимало короводів вже на Паризькій конференції і большевики противились чи не кожній клявзулі. Вкінці поробили деякі уступки, пішли на компроміс і кажуть, що це їх велика заслуга, бо вони могли на компроміс не піти і договорів взагалі було б не було.

З нагоди річниці „Октябрської революції" советська преса широко розписується про заслуги Советського Союзу для перемоги. Виходить цілком ясно, що людство повинно завдячувати перемогу в другій світовій війні виключно Советському Союзові. І це цілком правильно, бо якби не союз Сталіна з Гітлером, то війни було б взагалі не було, бо Гітлер без спілки зі Сталіном був би на неї не важився, а раз не було б війни, то не могло б бути і перемоги у війні. Під цим оглядом Сталін робить маленьку кривду Гітлерові, бо вони обидва віддали людству однакову прислугу, створивши головну передумову для перемоги, іменно, розпочавши війну.

Це тільки головніші добродійства, зроблені большевиками для людства в останньому часі. А таких і подібних не перечислити. Кожна людина, жива чи мертва, все повинна завдячувати большевикам. Якщо ви живете, то це виключно з ласки большевиків, бо вони, наприклад, могли б вислати свого агента, щоб вас убив. Якщо вони цього не зробили, то це добродійство. Хто сам умер, повинен бути вдячний большевикам, що вони дозволили йому вмерти своєю смертю. А кого вони вбили, теж повинен бути їм вдячний, бо не потребує вже смерти дожидати. Коротко — большевики є найбільші добродії людства, а людство до краю невдячне. Замісць того, щоби бити чолом перед Сталіном та всіляко і на кожному кроці виявляти свою вдячність, воно творить якихось „ред-бейтерів", повстанські армії і взагалі живе, так якби йому це життя належалося і не було окремою ласкою большевиків. Дивні претенсії.

Бен д'Е.

В ДИМУ ВІЙНИ

3)

— Ви думаєте, якщо я жінка, то зі мною можна зробити все, що вам хочеться? Не на таку нарвались! Оборонці родіни! Ха! Замісць того, щоб жінку трактувати як вояка, ви хочете її використати як к...? Добре! Я піду з зажаленням до командира куріня.

У відповідь лейтенант сказав:

— Ах, Льоля, покинь це... Я ручусь, що за день-два ти будеш думати моїми категоріями... І заспівав слова з відомого романсу:

„Мой друґ спешитє жить
Живйом вєдь адін раз..."

Вона грюкнула дверима і в бункері стало тихо.

— Чепуха, — махнув рукою лейтенант і впав на ліжко.

Та в цей мент увійшов посильний з курення і зголосив, що привів поповнення. 52 чоловіка. Ми швидко одягнулись і вийшли на мороз.

„Поповнення" виглядало дуже непривітно. Згорблені дядьки з клунками за плечима, в цивільному вбранні, без крісів, без жадного військового лаштунку стояли по чотири і тупцювались на місці. Це ті, що вже були в німецькому полоні, повтікали з полону до рідних стріх і дочекались нас, „визволителів". Їм тепер закидали зраду батьківщини і вони мусіли „іскупіть кривю віну свою перед родіной". Вина ж їхня й полягала в тім, що вони попали до німецького полону.

Лейтенант хвилю дивився на них безнадійно, потім махнув рукою і наказав розвести їх по чотах, після чого ми вернули в бункер.

Під вечір вернулась Льоля, сумна, пригнічена. Поволі роздяглась, сіла і стала оповідати, як вона ходила скаржитись до командира куреня, а він тільки розвів руками, сказавши, що нічого не може порадити, хіба як запропонувати те саме, що лейтенант Собаров. Потім вона ходила ще до команданта полку, але й там те саме. Ми сміялись.

— Бардак, а не військо, — сказала вона. Вирішила тепер жити тут, з вами.

Всерівно правди нема.

Було вже темно. Я пішов провідати земляків і там засидівся аж до півночі. Вернувшись до бункеру, я побачив те, що і мусіло бути: На ліжку спали обнявшись лейтенант і Льоля.

Поповнення прийшло. Незабаром мав початись наступ.

3. Трагедія вояка.

З приходом медсестри, життя в нашім бункері пішло веселіше. Вона діставала десь медецинський спирт, який я розводив на воді, після чого, більше вечорами, ми влаштовували маленькі забави.

Вояки нашої сотні скоса дивились на сестру, складали про неї всілякі анекдоти, насміхались позаочі, але кожний окремо хотів перед нею чимось прислужитись.

Нові вояки, які прийшли як поповнення, і надалі сиділи без крісів та уніформи. В чорних цивільних пинджаках та штанах вони ніяк не здавались на вояків і їх називали „чорносорочниками" та „чорнокожими", за що вони ані трохи не ображались.

На передових постах чергувались чоти, але й там нічого страшного не було, бо цілими днями було тихо.

Підготовка до наступу була помітна. Звідкись прибули незчисленні танки, більше стало артилерії, появились гранатомети. Від лейтенанта я дізнався, що за станицею розташувався окремий РАІС, „полку, який мусів бути „головною точкою програми". РАІС — це перші букви від слів Реактивна Артилерія Імені Сталіна, нова зброя, яка поміж вояками звалась „Катюша".

Ставало тривожніше. Хоч мені, як ординарцю, менше грозила небезпека наступу, проте страх за життя володів усіми.

Я сам сидів в бункері і сушив біля пічки черевики, коли в бункер влетів стурбований лейтенант.

— Що сталось? — спитав я.

— Ґрундація, брат. Іди й скажи чотовим, щоб всі вільні від постів люди були зібрані за колгоспними шопами. Підемо на поквовий польовий суд.

(Дальше буде).

ЩО ПИШУТЬ?

„ПЕРЕСІВАЮТЬ ЛЮДЕЙ" У ТАБОРАХ СКИТАЛЬНИКІВ.

(З листу скиталки в таборі в Австрії до своякїв в Америці, писаного 4. листопада 1946).

У нас зараз комісія аліянтсько-унрівська — пересівають людей. Рівночасно працює друга комісія, яка на 45 пунктів на письмі бере питання. В дорозі ще третя комісія, чисто большевицька, яка конечно хоче забрати нас на „родіну" — і так з цими комісіями в безконечність. А скільки нервів і здоровля людину ці комісії коштують, один Бог знає. Ще й не знати, коли кінець цьому всьому прийде, щоб можна десь стати на постійну працю і спокійним життям зажити. Просто не хочеться вірити, що десь люди живуть вигідно під кожним оглядом, не тиснуться в одній кімнатці (3 м. х 3 м.) по дві, а то й три родини; що десь люди почувають себе повновартісними і не цьковані як собаки.

У нас від грудня 1945 р., від коли ми тут живемо, вже четвертий директор з черги — так гарно господарять, маєтки збивають на нужді. От і передучора з магазину видано троха гороху, а дві третині з цього це болото, шкло, вугілля й інше сміття. Як завідуючий кухнею звернув увагу, що з цього люди, вже й так виснажені, розхоруються, бо дрібне шкло не дасться вибрати, директор відповів: „Не схочуть їсти, хай ідуть до дому" — обернувся і пішов. Знову від місяця лежить у магазину більша кількість індійських пачок, призначених для доживлення дітей. По всіх лагерах, як ми чули, роздано ці пачки матерям на руки, а в нас дирекція зо своїми помічниками не хоче видати на руки, лише хоче розпаковувати і на „діточу кухню" давати. Ми знаємо, що це значить: діти лише оближуться, а все піде на боки.

Тесаме діється з річами, які приходять з Америки й з Канади. Розпаковує їх жмінка канадійців із „суспільної опіки"; що краще-вартніше щезає, а найгірше-подерте й зіджене молями ласкаво каже давати найбільше потребуючим. Ні один можливий черевик не має пари. Це роблено цілево, бо опісля й другий добрий черевик щезає, бо не має пари. І так із усім.

Знаєш сестро, як чужа собака вкусить, то це болить, але як своя вкусить, то в сотро більше болить. На жаль, із нашими тесаме, коли вони ближче „жолоба" сидять. І знаєш: просто не пізнається людей! Десь ця чемність ділася, а якісь дикі, зависні, себелюбні люди стали. Це мабуть вплив війни і скитальщини.

Мій чоловік, щоб не дармувати, хоч і хворим чується, працює за 20 папіросів у тиждень при пожежній сторожі, а я помагаю Союзові Українок, як таборова жінка довіря. У місті Ляндеку улаштували виставку українських робіт, головно вишивок. Десять днів тривала виставка, багато австріяків відвідало її, подивляли мистецький наш хист, високу культуру і лише охкали, хоча не дозволили навіть оголошень про виставу по місті розліпити. Ненавидять нас на кожному кроці; як могли б, то в ложці води втопили б. Про їх любов до „авсляндерів" переповнені замітками їх щоденники. Швидко забули, що саме австріяки плюндрували й нищили все на Західній Україні. — Два дні на тиждень працюю в кухні при обиранні бараболь і перебиранні гороху. При уладжуванні виставки мені серце краялося, бо мій 80 кілограмовий клунок з вишивками пропав, а все було вищите на шовковій матерії.

Ходила я два місяці у вечірних годинах на курси англійської мови, одначе перестала, бо треба оплачувати, а грошей не маємо. Зима у нас на добре береться, сніг вже від двох тижнів лежить. Ми дуже зими боїмося, бо в нас нема теплої одежі ні взуття. Як дістану Твій пакуночок, розділю, бо багато є сиріт, яких родичі вбиті бомбами, або погубилися...

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Організаційні збори, получені зо збіркою.

Заходом відділів Українського Народного Союзу в північній частині міста Шікаго відбулися організаційні збори У. Н. Союзу дня 24. листопада у власній домівці під числом 841 N. WESTERN AVE.

Зборами проводив п. Ф. Васильовський, голова від. 221. Тарас Шпікула, головний радний, говорив про нові способи та потреби приєднування молоді в ряди У. Н. Союзу. Степан Куропась, головний контролер, говорив про розвиток У. Н. Союзу і все те, що він дає своїм членам. Не забув згадати і за культурну працю, яку веде У. Н. Союз. По черзі вичислив книжки, видані англійською мовою, та заохочував до їх поширення. Організатор Дмитро Білецький виголосив довший реферат на тему „грамоти У. Н. Союзу", та інші біжучі справи. По цих промовах були запити, на які головні урядники і організатор дали вдоволяючу відповідь.

На поклик п. Шпікули присутні зложили жертви в сумі $63 які слідує: На Конгресовий Комітет: М. Гутман $5, І. Марущак $4; по $2: С. Куропась, І. Стравняк, Л. Подола, Н. Калинчук, Н. Батюк, Т. Шпікула; по $1: К. Плитяк, Н. Вадзянський, А. Каспер. Разом $24. На скитальників: по $5: Т. Новіцький, Т. Кривовяз; І. Марущак $4; по $1: К. Савчин, І. Тимець, І. Рибій, М. Турко, Ф. Васильовський, С. Прокопів, едв. Р. Смук, В. Шипяк, Н. Ольшанський, Д. Забяка, Я. Гериш, П. Костерка, В. Лучків, Т. Левтюх, І. Сливка. Разом $29. На „Свободу" $10 вислано до Адміністрації.

І. Подола.

ЙОНГСТАВН, О.

На допомогу скитальників.

Подається до загального відома, що на зборах Злучених Укр. Товариств у Йонгставн ухвалено, щоб увесь чистий дохід, який був з Українського Дня в Айдора Парку, в сумі 356 долярів, вислано до Злученого Українського Американського Допомогового Комітету в Филаделфії з призначення для українських скитальників. Гроші вже вислано на призначене місце й одержано поквітування.

Рівнож повідомляється, що заходом Злучених Українських Товариств буде влаштований Бенкет для всіх українських ветеранів. Вступ для них безплатний Бенкет буде в січні в ресторані Айдора Парку. Проситься всіх громадян взяти численну участь в тім святі.

За уряд Злучених Українських Товариств:
Михайло Ярош, предс.
Осип Венгжин, кас.
Іван Кравець, секр.

КОГОВС, Н. Й.

Допомогова акція за 1946 рік в нашій громаді.

Хоч небагато писалось з нашої громади про допомогову акцію, про те наша громада не спала. Наші передові одиниці всюди і все підносили справу допомогової акції і після своїх сил переводили збірки, на допомогу, нашим скитальникам.

Щоби не забирати багато місця в часописі, подамо коротко річний загальний звіт за 1946 рік. Підрахувавши цілорічну збірку кількома ратами, наша громада переслала до обох комітетів в Філядельфії і Стемфорд $975, нащо маємо посвідки і запротоколовану всю діяльність.

Попри грошеву збірку, зібрала наша громада 899 фунтів убрання ще з початком року, і все було в порядку вислано до складу в Ню Йорку. Тепер знову переводиться збірка одягу, якою занимаються наші хлопці-ветерани. Всі попередні збірки були проголошені в наших часописах, а тепер доповняємо звіт з останньої посилки.

На посилку зложили: П. Гавришенко $30; по $12: П. Ракочий, П. Задра, И. Дзямба, П. Жмуд; М. Михайляк $10; Б. Жмуд $8; Т. Малецький $6; по $5: А. Афінович, М. Мазурик, А. Мазурик, М. Галашин, В. Дерлиця, П. Гуреш, В. Коник, К. Коник, Т. Малігловка, С. Каспер; по $3: Т. Сташко, К. Пакулець; по $2: М. Грегор, П. Ядлош, І. Туз, С. Фіялка, В. Бурин з Ню Йорку, В. Повроzник, Г. Габура; Софія Прейзнар $1.50; по $1: Е. Скоренький, С. Лучкович, Т. Говикович, К. Варениця, Н. Презнар, Й. Нагумяк, Магда Гринчук, Й. Гринчишин, П. Кобаса, С. Воргач, С.Постоловський, М. Недільський, С. Палка, Н. Тиньо, І. Гриньчук, Н. Дубас, Т. Мoskалик, М. Процак, В. Копча, Ф. Шартанович; разом посилка $193.75, які вислано до Комітету в Филаделфії.

Громадянин.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Як відомо, то кожний відділ У. Н. Союзу обовязаний присилати місячні членські вкладки не пізніше як на 28-го в кожному місяці.

Пригадуємо про що постанову статуту У. Н. Союзу, бо саме тепер, коли зближається кінець року, а з цим і річні замкнення всього діловодства У. Н. Союзу, обовязком усіх відділів є подбати, щоб згадана статутова постанова була тим точніше виконана. Зокрема урядники цих відділів, що звичайно спізнюються з висилкою місячних розметів, повинні припильнувати, щоб головна канцелярія У. Н. Союзу отримала їх рекордові й фінансові звіти не пізніше як на 28-го грудня.

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

20. грудня 1906. р.

ДРІБНІ ВІСТИ.

Дві зворотні підмоги з фонду о. А. Бончевського (що помер в Ансонії), кожну по 220.26 кор. австрійської валюти, надав Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові п. Миколі Бажалукові, студентові університету у Львові і п. Ярославові Федюкові, студ. університету у Відні. — о. Ст. Макар з МекКізпорт, Па., обняв парохію в Ансонії, Конн. Його адреса: 11 Мейн Стріт, Ансонія, Конн.

НОВА АДРЕСА „СВОБОДИ".

Після перенесення „Свободи" зі Скрентону, Пенсильвенія, до міста Ню Йорку, „Свобода" примістилася під ч. 184 Гудсон Ст., Ню Йорк, Н. Й. Буде виходити дальше раз на тиждень під редакцією Івана Дж. Ардана. Передплата на рік виносить $2.00. З Галичини можна виписувати „Свободу" через книгарню Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, вул. Театральна ч. 1, а російські українці можуть виписувати через книгарню „Київської Старини", Київ, Безаківська ч. 14. Про причини перенесення „Свободи" пише редакція: „Вправді місто Скрентон, де виходила „Свобода" послідні три роки, дешеве й здорове, має добру комунікацію і т. д., одначе це місто не є жадним центром для українсько-американського життя. Тому послідними часами повстало бажання між українцями, щоб „Свободу" перенести до якось визначнішого міста. Одні піддавали Питсбург, другі Ню Йорк. Одно й друге місто має свої добрі сторони і оба є свого роду осередками. Якийсь час була справа в завішенні, аж з початком вересня зїзд наших передових людей рішив, що ліпше буде, коли „Свобода" буде перенесена до Ню Йорку.

ДІМ ТОВ. ІМ. Т. ШЕНЧЕНКА У ВИНИПЕГУ.

По двох роках старання закупила читальня ім. Т. Шевченка свій власний дім. Умову зроблено 20. вересня, а підписав її вибраний комітет: Т. Ферлей, Ю. Паніщак, А. Новак, К. Карчмарик і А. Матійчук. Підписали під тими услівями: $600 готівки, $4,000 на виплат. Датки на сплату треба присилати на адресу: Рутенін-Юкрейнієн Голл, кер оф Т. Д. Ферлей, корнер Манітоба енд Паверс Стріт, Виниппег, Ман., Канада.

„ЗАЯВА".

Товариство „Зоря" в Ню Йорку рішило на мітингу дня 24. листопада б. р. вичеркнути п. Ардаліона Хромовського зі спису своїх членів за ширення злої слави і за агітацію проти товариства. За виділ тов. „Зоря": А. Карпан, предс.; Я. Ванчицький, секр.

Подайте вістоньку!

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у Филаделфії проголосив досі в українських часописах вже біля вісім тисяч розшуків рідних і знайомих на скитанні в Европі та на американському континенті. Дальші розшуки ще дожидають свого проголошення. При допомозі цих розшуків можна вже було допомогти назвязати контакт 4,610 родинам. Ці розшуки, здавалося б, нічого замітного, проте, скільки змісту, найчастіше трагічного змісту криється в них! Подайте вістоньку! — читаємо в десятках листів, що приходять кожного дня до канцелярії Допомогового Комітету.

Грізна доба та лиха доля повиривали мілиони людей з їх землі та розпорошили по світі. Розлучили чоловіка від жінки, дітей від батьків, рідних, приятелів і знайомих порозкидали сотні і тисячі миль одних від одних. Де і як їх шукати? Подайте вістоньку — пише до Комітету мати, шукаючи своєї дитини; подайте вістоньку — пише дитина, шукаючи матері, чи батька; подайте вістоньку — просить брат брата, сестра сестру; подайте вістоньку — прохають тисячі людей. Скільки людського горя, скільки надій і скільки почувань виявляють ці два слова: подайте вістоньку! Часом, цими двома словами „подайте вістоньку" мати хотіла б воскресити сина, жінка чоловіка, сестра брата. Буває, що є свідки, які бачили, як ворог убивав того, чи іншого, були свідками, як заблукана куля перервала життя тої чи іншої особи, бачили, як гарматне стрільно, чи бомба не потрапила в тих, для кого була призначена, але рознесла в повітрю кістки невинних людей. Є свідки, що це бачили і розказують, проте, рідні, чи знайомі ще останню свою надію вкладають в два слова: подайте вістоньку. Може, власне дорогої їм особи там не було, може це помилка, може сталось яке чудо і вона спаслась.

Читаючи ці розшуки, не забувайте, що це в багатьох випадках є крик розпачі, останній оклик ратунку, остання надія. Не зважайте хто й за ким шукає, чи це відноситься безпосередньо до Вас, чи ні, але, якщо ви знаєте цю особу, не забудьте відгукнутись, подайте вістоньку. А якщо посилаєте її за посередництвом Комітету, чи як від нього вістку дістанете, не забувайте, що це є Допомоговий Комітет, який зможе допомогти тим, які допомоги потребують, тільки тоді, як йому допоможуть ті, що допомогти можуть. Подайте вістоньку у формі Вашої пожертви на допомогову акцію.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

ДИВНІ НОВИНИ

Спільна родинна телефонічна розмова через море.

Радіотелефонічна розмова, яка злучила Бруклин, Филаделфію, Ню Бронсвик, Н. Дж. і Москву звела трьох братів в Америці і брата й сестру в Москві у неділю вечір. Вони не чули про себе вісім літ. Телефонічна розмова тривала 17 минут і направила вчасти лихо. Розмову зарядив брат Аврам Б. Гаппери з Бронсвик, який злучив телефон брата Оскара з Филаделфії і Самуїла з Бруклина а потім получив себе телефонічно з Левом і Розою в Москві. Коли він розмовляв, інші слухали і докинули час до часу своє слово. Оця половина рідні, що тепер в Москві, перебувала перед війною на Україні, а опісля щез слід по них. Була ще одна сестра, Рахіла, але вона померла вчасі війни. Разом з нею згинула ціла її рідня з рук нацистів на Кримі.

Розмова тривала сімнацять мінут і коштувала $106. Була це найбільш поплатна розмова, яку можна було окупити такою сумою грошей.

ЖАРТИ

Неозначений час тюрми.

Суспільна робітниця зайшла до провінціональної тюрми, щоб приглянутися житті вязнів. Стрічає на коридорі засумованого старшого чоловіка і питається його, як довго він ще має перебувати в тюрмі.

— Пані, це залежить від адміністрації, не від мене. Я тутки начальником вязниці.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Рід слів в українській мові

(Докінчення).

6. Двородові слова.

Таким чином, як ми бачили вище, під впливом певних законів мови, з бігом часу слова з мяким закінченням на -ь поділилися до двох родів: жіночого й чоловічого. Взагалі в цих словах на -ь хитання роду дуже сильне, і в мові нашій немало маємо слів зовсім одної форми, але двородових: і чоловічого, і жіночого, і вони двородовими ввійшли й до нашої літературної мови, напр., слова: кужіль, міль, покруч, харч: з кужелю і з кужелі, з молю і з молі, покручем і покруччю, харчем і харчю. Так само шашель, з шашля ч. р., і шашіль, з шашелі ж. р.

Цікаві ті двородові слова, що мають подвійне закінчення, тверде або мяке, і відповідно до того мають і рід. Напр.: ясен, нежит, безцін (місцеве), замороз (місцеве), мечет, полин — чоловічого роду: з ясену, неживом, мечетом, з полину; вони ж і жіночого роду: ясень, нежить, безцінь, заморозь, мечеть, полинь: з ясені, нежиттю, мечеттю, з полині. Обидві форми в нашій літературній мові взаконені.

Бувають у нашій мові й такі двородові слова, що в ч. р. закінчуються на -ь, але вживаються й у ж. р. на -я; наприклад: мозіль і мозоля, купіль і купеля, таріль і тареля: мозолем і мозолею, купелем і купелю, тарелем і тарелею.

Ось через усе це не дивно, що ми маємо в нашій мові, навіть у літературній, багато тих самих слів, але двородових, напр.: обман і обмана, обмін і обміна, завіс і завіса, осавул і осавула, прояв і прояна, махух і махуха, хід і хода (але тільки: нахід, підхід, прохід), посуд і посудина, мотуз і мотуза, олій і олія, підметок і підметка, псалом і псалма, птах і птаха, сусід і сусіда й т. ін. Це витвір боротьби родів у мові.

В українській літературній мові маємо багато таких слів, що вони встановилися в одній жіночій формі, хоч говірки знають їх і в роді чоловічім. Напр., прийнято писати й говорити, тисяча, ворса, задуха, недуга, округа, Покрова, знака, призанка, а не: тисяч, ворс, задух, недут, округ, Покров, признак, як чуємо в говірках. І навпаки: прийнято в літературній мові писати й говорити: посуд (російське: посуда), потоп, убір, шум, а не: посуда, потопа, уберія, шума (з мила), як нерідко в говірках.

7. Ніякий рід.

Про повстання ніякого роду я розповів на початку цієї моєї праці, а тут додам кілька практичних заміток. Уже деякі давні мови, напр. давньогебрейська, не витворили цього роду, як тепер не знає його, скажемо, мова французька.

З стародавніх наших слів на -іє витворилася нова форма на -я зо здовженням попередньої приголосної. Напр. були в нас слова: житіє, веселіє, збожіє спасеніє й т. ін., і з них повстали нові форми ніякого роду: життя, весілля, збіжжя, спасіння й т. ін. Але стародавнє Євангеліє, як слово грецьке, позосталося в старій формі, хоч частіше роду жіночого: Євангелія.

Коли якийсь вираз стає незмінним, то він ніякого роду, напр.: Щире спасибі, веселе дайбоже, сусідське помагайбі, й т. ін.

Часом бувають двородові слова і в формі роду ніякого, напр.: коромисел і коромисло, копит і копито, вапна і вапно, богословія і богословіє, виделка і виделко, горно і горен, купно і купівля. Місцеве говіркове полудне, але літературне полудень чоловічого роду.

8. Спільний рід.

Як я розповів на початку цієї статті, мова звичайно легко розподіляє по родах назви істот, бо наочно бачить, який саме рід. Багато назов істот звичайно мають дві родові форми, залежно від роду, напр.: учитель — учителька, учень — учениця, Федір — Федора, гість — гостя, лікар — лікарка, й т. ін.

Але українська мова витворила надзвичайно багато слів спільного роду на -а, що звичайно можуть бути застосовані до обидвох родів, і чоловічого, і жіночого. Напр.: сирота, каліка, добряга й добряка, ненаїда, сновида, зайда й багато інших. У нас часто ці слова приймають за слова тільки жіночого роду, а це не так: Їх треба вживати в тому роді, до якого справді застосовуємо. Напр., про чоловіка треба казати: Ти якийсь зайда, про жінку: Ти якась зайда. Тепер слово голова в значенні „провідник" стало спільного роду, бо й жінки головують, а тому треба говорити й писати: З тебе, чоловіче, такий (а не така) олова, як з мене лікар. Зуважим, поки наш голова (якщо це чоловік) не вийде зо школи. Й т. ін.

В справах української літературної мови й українського літературного правопису охоче даватиму всі потрібні вияснення чи то в особистім листуванні, чи то на сторінках нашої преси, хто тільки звернеться до мене. Прошу писати мені на адресу: LAUSANNE, „BETHENIE", SUISSE.

Я радий буду послужити всій українській пресі без огляду на її партійні чи релігійні переконання. Тому прошу пресу передруковувати ці мої статті.

† Д-р Іларіон (Огієнко).

HEALTH HINTS

("Health Hints" is a regular contribution to this paper by The Medical Society of New Jersey. Questions should be addressed to the Office of the Society, 315 West State Street, Trenton 8, N. J.)

ECZEMA HAS MANY CAUSES

ALMOST anything can cause eczema. The list includes such commonly-used substances as tincture of iodine, certain hair dyes and face powders. Plants, too, are common sources of eczema. One of the most typical is poison ivy. Cases of eczema have been traced to match boxes, to the ink of comic strips and to many substances used in industry.

Burning and itching of the skin is characteristic, and at times this can be so severe as to cause other changes of the skin as a result of scratching. In the past almost any weeping or crusting lesion of the skin was called eczema. Now the term eczema, is confined to a definite group of skin conditions caused by something with which the skin has come in contact.

The trouble is usually confined at first to the area of the skin which has come in contact with some irritating substance. Later it may spread. It is usually worse on the hands, face or legs, which are the parts of the body most often exposed to the irritant.

A person with eczema should first go to the family doctor for general examination, so that it may be determined whether any internal disorder is causing the rash. The patient can help the doctor by reporting the circumstances under which the rash gets better or worse. The practitioner will keep three things in mind in treating the case. He will try to identify the causative substance so that steps may be taken to avoid further contact; he will warn the patient against the use of soaps, cosmetics or other substances which might aggravate the rash, and he will prescribe lotions or salves to quiet the irritation and bring the skin back to normal. If the rash does not yield to the usual treatment, the family doctor will probably call for a consultation with a skin specialist.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо з початку листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

• • •

ГРУПА: ЛИСТИ ДО:

4644. Томич Івана з с. Березова Сер., Коломия, Симчич Гавриїла і односельчан від Томич Йосифа.

4645. Лабек Евдокії (Кримінська) з с. Чорний Острів, Бібрка, від Кримінський Івана.

4646. Шкромида Івана від Тимчук Миколи з с. Грушки.

4647. Олійник Костя з села Вишнівчик, Перемишляни, від Олійник Петра,

4648. Булавка Дуні і Андрія з с. Фусова, Горохів, десь на скитальщині від сестри в Канаді. Европейські таборові часописи просимо перепечатати.

4649. Широ Василя і Ольги з с. Чупернось, Перемишляни, від Шило Софії.

4650. До кревних і знайомих з с. Доманевичі, Тернопіль, від Стойко Володимира.

4651. Качмар Михайла від Турянська Ольги (Рондяк).

4652. Малькевич Йосифа з с. Сопошин, Жовква, від Клепач Василя.

4653. Родіонов Василя Васильович від д-ра Міллер Михайла.

4654. Вебер Готліб Петрович з с. Маринова від Вебер Ернст.

4655. Голда Василя з с. Глубічок Вел., Тернопіль, від Ґолда Богдана.

4656. Равлюк Йосифа зі Снятина від Баландович Марії (Равлюк).

4657. Левко Яна, Катерини, Володимира і Йосифа від Левко Каролини з с. Пелнатичі, Ярослав.

По інформації писати до:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa., U. S. A.

В запитах просимо конечно подавати групу і число.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. листопада 1946 року помер
ІВАН КЛОВАНИЧ,
член 101 відділу У. Н. Союзу в Експорт, Па.

Покійний походив з села Новоселиця, Мараморська стол., Карпатська Україна. Полишив у смутку жену Марію, 6 синів, дві дочки і 2 внуки.

Похорон відбувся 8. грудня з української церкви в Дженет на російський цвинтар. — В. Й. П.!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРОНКС, Н. Й. — **Річні збори** Тов. Любов, від. 298, відбудуться в суботу, 21. грудня, в год. 7:30 ввечір, в церковній галі, Вашингтон Еве. Неприявні на тих зборах члени без оправдання підлягають карі 2 дол. — В. Морозович.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться в суботу, 21. грудня, в годині 8. ввечір. Буде вибір уряду, тому кожний член повинен прийти від ч. 49 Jawa St. — За уряд: Т. Синишин, предс.; М. Леньо, кас.; В. Шимко, секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Бр. св. О. Николая, від. 127, повідомляє членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 22. грудня, в галі гр.-катол. церкви. по Сл. Божій. На зборах буде вибір уряду на 1947 рік. — П. Володка, секр.

ШАРОН, ПА. — Тов. Вільна Україна, від. 386, повідомляє всіх своїх членів, що **річні збори** відбудуться в неділю, 22. грудня, в годині 1. пополудні, в галі церковній, 386 Кларк Стріт. Просимо всіх членів прийти хоч раз на рік, бо маємо багато важних справ до вирішення і буде вибір урядників на 1947 рік. — За уряд: Д. Кучмак, предс.; І. Лисогір, кас.; А. Попов, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Зап. Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що **місячні збори** відбудуться в неділю, 22. грудня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів зійтись на ці останні цего року збори і заплатити свою належитість. Просимо не відкладати довгу до річних зборів, бо уряд хоче замкнути рахунки. — І. Савчак, предс.; І. Сокальський, кас.; І. Маркович, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє своїх членів, що **річні збори** відбудуться 22. грудня, в 2. год. пополудні, в галі церковній, 47 Говп Еве. Буде звіт урядників і вибір уряду на 1947 рік. Взиваємо всіх членів конечно прийти на збори хоч раз на рік, щоби було з кого вибрати уряд. — В. Сметана, предс.; В. Бродський, рек. секр.; М. Табачук, фін. секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — **Місячні збори** Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 22. грудня, в год. 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Просимо всіх членів прийти, бо це останні збори цего року. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг на цих зборах, щоб дати можність секретареві замкнути книжки для контролі. — За уряд: П. Головачук, секр.

БОСТОН, МАСС. — **Річні збори** Тов. ім. Евгена Коновальця, від. 238, відбудуться в неділю, 22. грудня, зараз по відправі, в церковній галі, 136 Арлінгтон ул. Просимо всіх членів, старших і молодших, прийти на ці збори, бо є дуже важні справи до вирішення, як рівнож буде вибір уряду на рік 1947. Кожний член повинен інтересуватись своєю організацією і до неї притягати своїх дітей. Не нарікаймо, що наші діти не хочуть бути з нами, бо коли ви старші не шануєте своєї організації, то певно, що молодь не пошанує. Тож хоч раз на рік прийдім численно на збори і вирішім справи для добра і слави Батька Союзу. — За уряд: П. Моров, гол.; Й. Берболицький, кас.; М. Давискиба, секр.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ПОШУКУЮТЬ

Пошукую стриєчну сестру ЖОВНІРЧУК МАРІЯ, дочка ВАСИЛЯ з Буська (коло Львова). Має бути в Аргентині, всі українські часописі проситься о передрук в Америці і Аргентині Його адреса:
JULIAN ZOWNIRCHUK,
I. D. P. Camp Munster
252 D. P. Assembly Centre
800 Control Unit
B. A. O. R. (Via Gr. Britain) Zone.

СТЕФАН ГОГОЛЬ (Шкоплевича), що недавно приїхав з Европи, пошукує тітки ПАРАНІ ЛЕВИЦЬКОЇ, з дому Гоголь. Давніше мешкала в Джерзі Сіті, Н. Дж. Хто про неї знає, або вона сама, хай пише:
STEPHEN HOHOL (Sakoplevicz)
174 Garfield Ave., Jersey City, N. J.

Хто мав би будьяку вістку про БОГДАНА ШАФРАНСЬКОГО, за яким загинув слід під кінець війни в Европі, хай ласкаво повідомить його жінку на адресу: 249-
MARIA SHAFRANSKA,
München, Dachauerstr. 9,
Germany, U. S. Zone.
або редакцію „Свободи".

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ТАРЗАН, ч. 1503. Енергія страху.

Гнівно наступали горилі на упадаючу зі змучення Соню.

Зо зміцненою енергією страху Соня наново почала своє представлення.

Тарзан постановив в одну мить ратувати Соню. „Ти лише танцюй, а я тебе визволю!"

Озлоблені за перерву горилі кинулися шукати шкідника.